

Sygn. akt III AUa 2204/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 24 czerwca 2016 r.

Sąd Apelacyjny w Katowicach

Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący	SSA Marek Procek (spr.)
Sędziowie	SSA Jolanta Pietrzak SSA Tadeusz Szweda
Protokolant	Elżbieta Szewczyk

po rozpoznaniu w dniu 24 czerwca 2016r. w Katowicach

sprawy z odwołania Z. J. (Z. J.)

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R.

o prawo do emerytury

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R.

od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Gliwicach Ośrodka Zamiejscowego w Rybniku

z dnia 6 października 2015r. sygn. akt IX U 803/15

oddala apelację.

/-/SSA J.Pietrzak /-/SSA M.Procek /-/SSA T.Szweda

Sędzia Przewodniczący Sędzia

Sygn. akt III AUa 2204/15

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 6 października 2015r. Sąd Okręgowy - Sąd Ubezpieczeń Społecznych w Gliwicach Ośrodek Zamiejscowy w Rybniku zmienił decyzję organu rentowego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w R. z dnia 9 lipca 2015r.

i przyznał ubezpieczonemu **Z. J.** prawo do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym, poczynając od dnia 24 lipca 2015r.

Zaskarżoną decyzją z dnia 9 lipca 2015r. organ rentowy odmówił ubezpieczonemu prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym 60 lat życia - wskazując, że na dzień 1 stycznia 1999r. ubezpieczony nie udowodnił 15-letniego okresu pracy w warunkach szczególnych, wykonywanej stale i w pełnym wymiarze czasu pracy - a jedynie 9 lat, 1 miesiąc i 20 dni takiego stażu. Jednocześnie organ rentowy ustalił, że na dzień 1 stycznia 1999r. ubezpieczony udowodnił łączny staż ubezpieczeniowy wynoszący 25 lat, 4 miesiące i 17 dni.

Ubezpieczony, twierdząc, iż dysponuje wymaganym okresem pracy w szczególnych warunkach, domagał się ustalenia, że w okresach od 1 stycznia 1984r. do dnia 15 czerwca 1994r. oraz od dnia 16 czerwca 1994r. do dnia 12 marca 1997r. pracował stale i w pełnym wymiarze czasu pracy na stanowisku kierowcy autobusu o liczbie miejsc powyżej 15.

Sąd Okręgowy ustalił, że ubezpieczony (ur. (...)) w dniu 25 czerwca 2015r. wystąpił do organu rentowego z wnioskiem o przyznanie mu prawa do emerytury. Ubezpieczony nie jest członkiem otwartego funduszu emerytalnego.

Jak wskazał Sąd Okręgowy, w 1981r. ubezpieczony ukończył kurs prawa jazdy kategorii I, co uprawniało go do kierowania autobusami. W okresie od dnia 1 stycznia 1984r. do dnia 15 czerwca 1994r. wnioskodawca był zatrudniony w KWK (...),

jako kierowca autobusu zakładowego o liczbie miejsc powyżej 15. Zajmował się przewozem pracowniczym oraz przewoził wycieczki. Od roku 1986r. do końca zatrudnienia kierował autobusem (...) o 38 miejscach siedzących. Każdy z kierowców był przypisany

do swojego autobusu. Obsługiwał trasy w Kopalni do R., O. i W.. Ubezpieczony nigdy nie pracował jako mechanik. W Kopalni zatrudnieni byli mechanicy, którzy zajmowali się naprawą autobusów, spycharek, dźwigów i samochodów ciężarowych. Ubezpieczony otrzymał angaż na stanowisko kierowcy-mechanika, w celu uzyskania wyższej stawki zaszerogowania. W związku z likwidacją oddziału transportu w KWK (...),

z dniem 16 czerwca 1994r. ubezpieczony rozpoczął zatrudnienie w Przedsiębiorstwie (...), wykonując do dnia 12 marca 1997r. dotychczasowe obowiązki pracownicze na stanowisku kierowcy autobusu.

Motywując swoje rozstrzygnięcie, Sąd I instancji wskazał, że w rozpoznawanej sprawie kwestię sporną stanowiło ustalenie, czy w spornych okresach ubezpieczony wykonywał stale i w pełnym wymiarze czasu pracy prace w warunkach szczególnych, określone w wykazie A dziale VIII, poz. 2, stanowiącym załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze.

Tak więc, Sąd Okręgowy powołał się na treść art. 32, art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz. U. z 2009r. nr 153 poz. 1227) oraz rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. nr 8, poz. 43 z późn. zm.), uznając,

że ubezpieczony udokumentował staż pracy w warunkach szczególnych w wymiarze wymaganym i koniecznym dla uzyskania uprawnień do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym 60 lat - na dzień 1 stycznia 1999r.

Wobec powyższego, Sąd Okręgowy na mocy art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. orzekł, jak w sentencji wyroku.

Apelację od powyższego wyroku wniósł organ rentowy.

Zaskarżając wyrok Sądu Okręgowego w całości, apelujący zarzucił mu naruszenie:

- art. 184 cyt. ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. w zw. z § 4 cyt. rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. poprzez błędne przyjęcie, że ubezpieczony spełnia warunki do przyznania emerytury w obniżonym wieku, a w szczególności, że posiada okres 15 lat pracy w szczególnych warunkach;

- art. 233 § 1 k.p.c., mające istotny wpływ na wynik postępowania, poprzez brak wszechstronnej oceny zebranego materiału dowodowego oraz dowolną ocenę pisma KWK (...), z którego wynika, że ubezpieczony na powierzchni jedynie od 1 września 1982r. do 31 grudnia 1984r. wykonywał pracę w szczególnych warunkach,

wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie odwołania, ewentualnie o uchylenie orzeczenia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

Zdaniem apelującego, ubezpieczony nie wykazał w sposób niezbity, że w całym spornym okresie pracował w warunkach szczególnych, gdyż zeznania świadków są - z uwagi na upływ czasu - mało wiarygodne, zaś sam wnioskodawca jest żywotnie zainteresowany wynikiem postępowania i jego wyjaśnienia mogły być tendencyjne. Skarżący zauważył

przy tym, że świadek R. K. zeznał, iż w razie awarii autobusu, ubezpieczony pracował jako mechanik. Praca na stanowisku kierowcy i mechanika - w ocenie skarżącego - wskazuje, że żadnej z tych funkcji ubezpieczony nie wykonywał w pełnym wymiarze czasu pracy. Skarżący podkreślił przy tym, że (...) S.A. w piśmie z dnia 1 kwietnia 2014r. stwierdziła, że jedynie w okresie od dnia 1 września 1982r. do dnia 31 grudnia 1984r. ubezpieczony wykonywał pracę w warunkach szczególnych, stale i w pełnym wymiarze czasu pracy.

W odpowiedzi na powyższą apelację ubezpieczony wniósł o jej oddalenie.

Sąd Apelacyjny ustalił i zważył, co następuje:

Przyjmując ustalenia poczynione przez Sąd I instancji, jako własne, uznał, że apelacja nie zasługuje na uwzględnienie.

W niniejszej sprawie wnioskodawca domaga się przyznania prawa do świadczenia emerytalnego opisanego treścią art. 184 o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. Nr 162, poz. 1118). Zatem należy stwierdzić, że bezspornie ubezpieczony:

- osiągnął wiek przewidziany w art. 32 cyt. ustawy,

- w dniu wejścia w życie ustawy osiągnął okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w art. 27,
- nie przystąpił do otwartego funduszu emerytalnego;

spór zaś dotyczył przesłanki w postaci okresu zatrudnienia w szczególnych warunkach wymaganego w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym od 65 lat - dla mężczyzn.

Tak więc, należy wskazać, że art. 32 cyt. ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. stanowi, iż ubezpieczonym zatrudnionym w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze przysługuje emerytura w wieku niższym, niż określony w art. 27 pkt 1. Za pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach uważa się pracowników zatrudnionych

przy pracach o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości lub wymagającej wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia. Ust. 4 cyt. przepisu stanowi, że wiek emerytalny, o którym mowa w ust. 1, rodzaje prac lub stanowisk oraz warunki, na podstawie których osobom wymienionym

w ust. 2 i 3 przysługuje prawo do emerytury, ustala się na podstawie przepisów dotychczasowych. Owe przepisy dotychczasowe to powołane przez Sąd Okręgowy rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. Trzeba zatem wskazać, że przepis § 4 tegoż rozporządzenia RM stanowi, iż pracownik, który wykonywał prace w szczególnych

warunkach, wymienione w wykazie A stanowiącym załącznik do rozporządzenia, nabywa prawo do emerytury, jeżeli spełnia łącznie następujące przesłanki:

- osiągnął wiek 60 lat,
- ma wymagany okres zatrudnienia, tj. 25 lat pracy, w tym co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach, w tym pracy wymienionej w wykazie A, dział VIII, poz. 2, tzn. **jako kierowca autobusu o liczbie miejsc powyżej 15**.

Zatem, warunkiem koniecznym jest wykazanie przez wnioskodawcę, że w okresie co najmniej 15 lat wykonywał pracę - stale i pełnym wymiarze czasu pracy - na stanowisku pracy wymienionym w wykazie A.

Aby sprostać temu obowiązkowi, ubezpieczony przedstawił organowi rentowemu świadectwo wykonywania m.in. w okresie od dnia 5 stycznia 1979r. do dnia 15 czerwca 1994r. pracy w szczególnych warunkach (k. 10 akt emerytalnych).

W dokumentacji osobowej byłego pracodawcy stanowisko pracy ubezpieczonego opisywane jest terminami: „kierowca”, „kierowca autobusu” i „kierowca mechanik”. Jednocześnie jednak ze spójnych i jednoznacznych zeznań świadków J. G.

i R. K. - położonych ubezpieczonego jego okresu zatrudnienia w oddziale transportu KWK (...) - wynika, że w całym okresie objętym sporem wnioskodawca wykonywał stale i w pełnym wymiarze czasu pracy zatrudnienie na stanowisku kierowcy autobusu o liczbie miejsc powyżej 15. Świadczenie ci, z których jeden był zatrudniony na stanowisku kierownika oddziału transportu, a drugi na stanowisku sztygara zmianowego na tym oddziale, podali, że ubezpieczony wykonywał jedynie pracę kierowcy autobusu,

a zmiana nazewnictwa zajmowanego przez niego stanowiska poprzez oznaczenie, że był zatrudniony jako kierowca mechanik, spowodowana była jedynie zapisami taryfikatora wynagrodzeń, który dla takiego stanowiska przewidywał wyższe stawki. Oddział transportu dysponował 7 - 8 autobusami, obsługiwanymi przez kierowców i awans na stanowisko „kierowcy mechanika”, otrzymywali jedynie ci, którzy na to zasługiwali. Natomiast na oddziale transportu zatrudnieni byli mechanicy, którzy zajmowali się naprawami pojazdów. Kierowca autobusu odpowiadał za swój sprzęt i dokonywał jego codziennej obsługi. Tożsame obowiązki kierowcy autobusu ubezpieczony wykonywał po przejęciu

przez (...) Sp. z o.o. w G.. Na rozprawę apelacyjną ubezpieczony dostarczył świadectwo wykonywania w okresie od dnia 16 czerwca 1994r. do dnia 12 marca 1997r. pracy w szczególnych warunkach, jako kierowca autobusu o liczbie miejsc powyżej 15

(k. 47). Odnosząc się zaś bezpośrednio do uzasadnienia apelacji, wskazać trzeba, że świadek R. K. zeznał jednoznacznie, że ubezpieczony wykonywał tylko pracę kierowcy autobusu, na podstawie tygodniowego rozkładu jazdy (min. 24 - 25).

Tak więc, jako bezpodstawny ocenić należy zarzut naruszenia przepisów postępowania, poprzez przekroczenie zasady swobodnej oceny dowodów.

Przeciwnie, prawidłowo ustalony przez Sąd Okręgowy stan faktyczny umożliwił właściwe zastosowanie przepisów prawa materialnego,

Należy jednocześnie wskazać, iż zgodnie z utrwalonym orzecznictwem sądowym, wyodrębnienie prac kwalifikujących do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym

ma charakter stanowiskowo-branżowy. Oznacza to, że przynależność pracodawcy do określonej gałęzi przemysłu ma znaczenie istotne i nie można dowolnie, z naruszeniem postanowień rozporządzenia, wiązać konkretnych stanowisk pracy z branżami, do których

nie zostały przypisane w tym akcie prawnym (zob. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 19 maja 2011r., III UK 174/10, LEX nr 901652; z dnia 3 czerwca 2008r., I UK 381/07,

LEX nr 494112; z dnia 16 czerwca 2009r., I UK 20/09, LEX nr 515698 i I UK 24/09,

LEX nr 518067; z dnia 1 czerwca 2010r., II UK 21/10, LEX nr 619638, z dnia 19 maja 2011r., III UK 174/10, LEX nr 901652). Co do zasady więc, przyporządkowanie danego rodzaju pracy do określonej branży ma istotne znaczenie dla jej kwalifikacji, jako pracy w szczególnych warunkach.

Jednocześnie jednak Sąd Najwyższy uznaje zgodnie, że zasada ta nie ma charakteru absolutnego i w szczególnych okolicznościach sprawy można od niej odstąpić. Może się bowiem zdarzyć, że zakład pracy podległy określonemu ministrowi wykonuje także zadania całkowicie odpowiadające innemu działowi gospodarki, leżącemu w sferze zainteresowania innego ministra (zob. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 25 marca 2014r., I UK 337/13, LEX nr 1458817; z dnia 2 czerwca 2008r., I UK 381/07, LEX nr 494112; dnia 25 marca 2014r., I UK 337/13, LEX nr 1458817). Przykładowo, w przypadku dużych, rozbudowanych przedsiębiorstw, nie jest uzasadnione dokonywanie oceny konkretnej pracy przez pryzmat wyłącznie głównej (wiodącej) działalności tego przedsiębiorstwa, ale konieczne jest odniesienie się do poszczególnych rodzajów działalności prowadzonych przez oddziały tego przedsiębiorstwa, które mogą odpowiadać innej branży.

Inaczej mówiąc, nie można twierdzić, że znaczenie ma jedynie przyporządkowanie pracodawcy do określonego działu przemysłu. Otóż bowiem przepis art. 32 ust. 2 cyt. ustawy o emeryturach i rentach wyraźnie stanowi, że dla celów ustalenia uprawnień, w postaci emerytury w wieku wcześniejszym, za pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach uważa się pracowników zatrudnionych przy pracach o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości lub wymagających wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia. Skoro tak, to zasadnym jest twierdzenie, że przyporządkowanie branżowe ma znaczenie wówczas jedynie,

gdy uciążliwość i szkodliwość danej pracy wynika z wykonywania jej właśnie w ramach danej branży. Natomiast w sytuacji, gdy stopień szkodliwości lub uciążliwości danego rodzaju pracy nie wykazuje żadnych różnic w zależności od gałęzi gospodarki, w której praca ta jest wykonywana, to, jak konkludował Sąd Najwyższy, brak jest podstaw do zanegowania świadczenia jej w warunkach szczególnych jedynie dlatego, że w załączniku została przyporządkowana do innego działu przemysłu. Sąd Najwyższy podkreślił na koniec, że jeżeli pracownik w ramach swych obowiązków był narażony na działanie takich samych czynników, na jakie byli narażeni pracownicy działu przemysłu wspomnianego w załączniku, i przez co, których praca była pracą w szczególnych warunkach, to zróżnicowanie sytuacji tych pracowników jedynie z tego powodu naruszałoby zasadę równości w traktowaniu podmiotów (osób) znajdujących się w tej samej sytuacji. Tak więc, pracą w szczególnych warunkach jest praca wykonywana przy takim samym oddziaływaniu szkodliwych czynników, niezależnie od branży w jakiej jest świadczona, chyba, że właśnie ze specyfiki tej branży wynika szkodliwość i uciążliwość warunków pracy.

Odnosząc przedstawione wyżej tezy do realiów niniejszej sprawy, podnieść należy, iż niewątpliwie w całym spornym okresie ubezpieczony wykonywał stale i w pełnym wymiarze czasu pracy zatrudnienie na stanowisku kierowcy autobusu o liczbie miejsc powyżej 15 (dział VIII, poz. 2, wykazu A) na drogach publicznych w wyodrębnionym oddziale transportu.

Niewątpliwie, zasadniczym obowiązkiem kierowcy autobusu w transporcie osobowym jest wykonywanie przewozu drogowego, a więc kierowanie pojazdem w ruchu drogowym. Oczywiście jest też, że rozmiar ścisłego przewozu drogowego czasami może nie wypełniać każdej dobowej normy czasu pracy kierowcy (przerwy opisane rozkładem jazdy, obowiązkowe okresy odpoczynku), a czasami może ją przekraczać. Niemniej jednak, przerwy te stanowią immanentną cechę pracy kierowcy, a w czasie ich trwania pracownik nadal wykonuje obowiązki kierowcy. Ponadto należy mieć na względzie, że praca kierowcy autobusu, z racji swej specyfiki, w zasadniczej mierze polega na kierowaniu pojazdem, jednak w zakresie obowiązków kierowcy mieszczą się również takie czynności, jak przygotowanie pojazdu do jazdy, kontrola stanu technicznego pojazdu i poszczególnych jego urządzeń przed i po jeździe, bieżąca konserwacja i usuwanie drobnych usterek, jak też dbałość o czystość pojazdu, czyli tzw. codzienna obsługa pojazdu. Wykonywanie przez pracownika czynności obsługi pojazdu jest wpisane w ten charakter pracy i tym samym, nie może wykluczać a priori ustalenia pracy kierowcy autobusu w pełnym wymiarze czasu pracy i stale. Praca kierowcy autobusu wymaga wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne,

pasażerów i otoczenia (bezpieczeństwo w ruchu drogowym), jest również uciążliwa ze względu na specyficzny czas pracy kierowcy, uzależniony od zleconych mu zadań transportowych. Należy zatem przyjąć, że praca ubezpieczonego, mimo, że wykonywana w górnictwie, jest równoważną pracą kierowcy autobusu w transporcie, gdyż ubezpieczony, zatrudniony stale i pełnym wymiarze czasu pracy na stanowisku kierowcy autobusu w oddziale transportowym, w istocie wykonywał identyczne obowiązki, jak kierowca autobusu w transporcie.

Zatem, skoro ubezpieczony udowodnił jedyną sporną przesłankę żądanej emerytury, w postaci 15-letniego okresu pracy w szczególnych warunkach, należało orzec na mocy art. 385 k.p.c., jak w wyroku.

/-/SSA J.Pietrzak /-/SSA M.Procek /-/SSA T.Szweda
Sędzia Przewodniczący Sędzia

JR